

Kontrollutvalget i Røros kommune

I eierskapsmeldingen for Røros kommune står følgende:

«Røros kommune skal ha et bevisst og aktivt forhold til sine eierskap og alle eierskap skal være politisk forankret.»

Videre står det i eierskapsmeldingen: *«Det er det samlede kommunestyret som er eier når kommunen er eier i selskaper. Det er derfor viktig at kommunen håndterer eierskapene på en slik måte at kommunestyret får en reel mulighet til å utøve eierstyring på en mest mulig forutsigbar måte.»*

På generalforsamling i Ren Røros den 16.6.2025 stilte jeg spørsmål til ordfører, som representerte Røros kommune, om størrelsen på utbyttet var blitt diskutert i kommunestyret eller formannskapet. Svaret på det var nei. Med en bemerkning om at det ikke var nødvendig, da ordfører hadde fullmakt i kraft av eierskapsmeldingen og delegeringsreglementet.

I delegeringsreglementet fremgår følgende: *«Det er ordfører som representerer Røros kommune som eier.»* Dette er selvsagt både naturlig og helt ukomplisert, men kan ordfører på egen hånd tenke på et tall på ønsket utbytte og spille det inn til styret i Ren Røros, uten å konferere med kommunestyret? Kommunestyrets styring må selvsagt utøves i selskapets eierorgan, som er generalforsamlingen i Ren Røros. Men hvor har det blitt av kommunestyrets påvirkning i denne saken? Kanskje ville kommunestyret ha ytret et ønske om 50 millioner kroner i utbytte. Ikke 30 millioner, eller kanskje de ville ha ment at 15 millioner var mer passende i en næringspolitisk kontekst. Samt at det var viktig å forholde seg til egen eierskapsmelding?

Følgende ligger til grunn i kommuneloven:

Kommunestyret er den øverste politiske beslutningsinstansen i kommunen. Ordføreren kan ikke godkjenne saker på egen hånd, med mindre det er gitt særskilt fullmakt, eller i hastesaker som ikke er av prinsipiell betydning. Ordfører har begrenset formell myndighet til å treffe vedtak alene. Både kommuneloven og eierskapsmeldingen gir ordfører myndighet til å representere kommunen og være rettslig representant, men det betyr ikke at ordfører har myndighet til å binde kommunen, eller på egen hånd foreslå størrelsen på utbyttet i Ren Røros.

I Håndbok for ordførere (KS) side 26 står følgende: *«Ordfører skal innstille til kommunestyret i saker som omhandler kommunens eierskap.»* Utbytte hører i aller høyeste grad inn under kommunens eierskap. Eierskapsmeldingen fremholder at; *«Røros kommune har finansielle motiver, næringspolitiske motiver og samfunnspolitiske motiver med eierskapet i Ren Røros.»* Vider står det i eierskapsmeldingen at Røros kommune har følgende mål for sin eierpolitikk: *«1 Sikre god folkevalgt styring. 2 Sikre at kommunestyrets formål og forventninger oppfylles.»*

Hvordan kan ordfører vite at kommunestyrets formål og forventninger er oppfylt når saken ikke er behandlet, i kommunestyret? Er det å ta en beslutning på egen hånd, uten å konsultere kommunens høyeste beslutningsorgan å sikre god folkevalgt styring?

Det er vanskelig å forstå at ordfører har hatt myndighet til på egen hånd å spille inn et ønske/krav om utbytte, uten å ha tatt saken opp i kommunestyret.

Utbyttepolitikken til Røros kommune vedrørende Ren Røros ble vedtatt 5.9.2023. Der står følgende: «*Det faste utbyttet er mellom 5 og 10 millioner kroner til selskapet har nådd en egenkapitalandel på 45%. Da kan utbyttet heves til 10-15 millioner kroner pr år.*»

Utbyttet i år ble 10+20 millioner kroner – altså 30 millioner. Her avviker man i år fra egen eierskapsmelding og da er det kanskje ekstra maktpåliggende å ha kommunestyret i ryggen. Det finnes ikke dekning for fullmakt i kommuneloven, eller i egen eierskapsmelding til å handle på egen hånd. Det er også beklagelig at ordfører gir generalforsamlingen i Ren Røros mulig feil informasjon om egen fullmakt. Det inngir ikke tillit og særlig ikke når styret i Ren Røros er blitt satt under betydelig politisk press for å etterkomme ønsket om et ekstraordinært stort utbytte. Det er selvsagt generalforsamlingen i Ren Røros som fastsetter størrelsen på utbyttet, men som dominerende eier får kommunen det som de ønsker. Nettopp på bakgrunn av det dominerende eierskapet, er det ekstra viktig at dersom kommunen ytrer et ønske om et gitt utbytte, at det er forankret i kommunens høyeste organ.

Kommunelovens § 32-2: Kontrollutvalgets ansvar og myndighet, bokstav d,) sier at Kontrollutvalget skal føre kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper. Hvilket utbytte som skal gis i Ren Røros er definitivt å anse som en eierinteresse. Det er også Kontrollutvalgets oppgave å etterse at politisk ledelse ved ordfører opererer innen de fullmakter som er gitt. Jeg ber om at Kontrollutvalget i Røros kommune vurderer praksisen som er utøvd i 2025 på generalforsamlingen i Ren Røros. Dette for eventuelt å forhindre at kommunens høyeste organ, kommunestyret blir satt til side, når eierskapsinteresser blir tema de kommende år. Saken er kun av prinsipiell karakter og handler ikke om noen form for omstøting av vedtak i generalforsamlingen til Ren Røros. Spørsmålet er om ordfører har fullmakt til å handle på egen hånd, eller om kommunestyret skal involveres for fremtidige lignende situasjoner, en avklaring kan her synes nødvendig.

I kommunen kan følgende aktører spille inn saker til kontrollutvalget: Kommunestyret, revisor, kontrollutvalget selv (på eget initiativ), og publikum. I tillegg kan saker komme som følge av lovendringer, medieoppslag, eller andre forhold i samfunnet. Jeg ber derfor at kontrollutvalget tar opp denne saken til generell vurdering.

Mvh.

Per Morten Hoff

Leder Røros Venstre og varamedlem til kommunestyret.